

СОЛОМОНЮК О. Я.,
аспірант кафедри теорії держави
та права
(Національна академія внутрішніх
справ)

УДК 340

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.7>

ІСТОРИОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СУДОВОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Статтю присвячено дослідженню історіографії вивчення судової правотворчості вітчизняними та зарубіжними науковцями. Вказано, що судова правотворчість є однією з важливих складових судової влади. У статті зазначається, що історіографія дослідження судової правотворчості надає змогу проаналізувати, з'ясувати та систематизувати стан знань про судову правотворчість, що в подальшому дозволить виокремити основні напрями наукового вивчення ролі судової правотворчості в системі явищ правової дійсності, а також дозволить виокремити площину, яка є найменш дослідженою і потребує відповідного опрацювання науковцями.

Автор статті застосовує історико-правовий метод для дослідження історіографії судової правотворчості, а також вказує на те, що дослідження цієї проблематики є актуальним в наш час, оскільки суди впливають на формування правової системи в цілому. Особливу увагу автор приділяє дослідженню зарубіжних та вітчизняних науковців щодо проблематики судової правотворчості.

Відмічено науковців, які досліджували загальну правотворчість, загальнотеоретичну проблематику судової правотворчості в Україні та, які застосовували аналізуючий (історико-філософський) погляд стосовно ролі судової практики при здійсненні правотворчості (зокрема судової правотворчості). Також, вказано науковців, які досліджували поглиблено галузеву проблематику судової правотворчості у вітчизняній юридичній науці, а саме: у конституційному, цивільному, господарському, кримінальному, адміністративному та трудовому праві.

Систематизовано історіографію дослідження за різними критеріями, такими як географічна приналежність автора, наукові праці в суспільних та юридичних науках, галузі юридичної науки та різновид праць.

Вказано вчених, які досліджували судову правотворчість у країнах континентальної та загальної системи права. Виділено, що зарубіжна наукова література у якій досліджується судова правотворчість являє собою велику кількість монографій та статей.

Підтверджено, що в сучасних умовах судова правотворчість стає все більш актуальною, оскільки роль суду в реаліях сьогодення зростає.

Ключові слова: вітчизняні науковці, зарубіжні науковці, історіографія, проблематика, судова правотворчість.

Solomoniuk O. Ya. Historiography of the study of judicial law-making.

The article is devoted to exploring the historiography of the study of judicial law-making by domestic and foreign scholars. It is noted that judicial law-making is one of the important components of the judiciary. The article indicates that the historiography of the study of judicial law-making makes it possible to analyze, clarify, and systematize the state of knowledge about judicial law-making, which in

turn will allow identifying the main directions of scientific study of the role of judicial law-making in the system of legal phenomena and to identify the least explored area that requires appropriate processing by scholars.

The author of the article applies the historical-legal method to the study of the historiography of judicial law-making and also notes that research in this area is relevant in our time, as courts influence the formation of the legal system as a whole. The author pays particular attention to the study of foreign and domestic scholars on the issue of judicial law-making.

The scholars who have studied general law-making, general theoretical issues of judicial law-making in Ukraine, and those who have applied an analytical (historical-philosophical) approach regarding the role of judicial practice in law-making (including judicial law-making) are mentioned. Also, the scholars who have investigated in-depth the sectoral issues of judicial law-making in domestic legal science, namely: in constitutional, civil, commercial, criminal, administrative, and labor law, are mentioned.

The historiography of the study is systematized according to various criteria, such as the author's geographical affiliation, scientific works in social and legal sciences, the field of legal science, and the type of work.

Scholars who have studied judicial law-making in countries of the continental and common law systems are identified. It is noted that foreign scientific literature on judicial law-making is a large number of monographs and articles.

It is confirmed that in modern conditions, judicial law-making becomes increasingly relevant, as the role of the court in today's realities is growing.

Key words: *domestic scholars, foreign scholars, historiography, issues, judicial law-making.*

Вступ. Здійснюючи будь-яке науково-юридичне дослідження, перш за все, потрібно встановити сучасний рівень (стан) вивчення відповідного предмета наукового дослідження щодо теоретичних та практичних об'єктивних знань. Вказане дозволить: виокремити ключові напрями, проаналізувати переваги та недоліки наукового пізнання щодо предмета дослідження, визначити ті аспекти, які є найменш дослідженими, та, які допоможуть розкрити проблематику і науковий потенціал, що потребує відповідного опрацювання науковцями.

Щоб краще розкрити правову суть (природу) судової правотворчості необхідно дослідити її історіографію. Ретроаналіз (історіографія) завжди дозволяє глибоко дослідити будь-який правовий процес чи явище, вивчити причини його виникнення, процес його розвитку, фактори впливу, а також врахувати вже існуючі наукові напрацювання у відповідній сфері та виключає можливість допущення помилок або дублювань [1, с. 115].

Дослідження судової правотворчості та її проблематики на сьогодні вже має досить тривалий шлях (історію) напрацювань, що спричинено реформуванням та осучасненням судової гілки влади, зміни діяльності суб'єктів судової влади та виходу правозастосовної діяльності за межі класичного судочинства. Крім того, враховуючи швидкі зміни у розвитку суспільних відносин та сьогоденні реалії: війна в Україні, пандемія COVID-19, економічні кризи, що спричинює нестабільність у світі, можемо спостерігати адаптацію та розбудову як державності в Україні, так і її правової системи, розвиток інформаційних технологій та зміни ролі суду в життєдіяльності суспільства та його застосування у практичній діяльності.

Як зазначала К. Кравчук судова діяльність вже не може обмежуватись виключно судовим правозастосуванням, вона ґрунтовно інтегрується і в інші сфери та напрями юридичної практичної діяльності, суттєво впливає і на юридичну наукову та освітню діяльність, визначаючи потреби наукового пізнання державно-правових явищ, корегуючи зміст та форми правової освіти [2, с. 15].

Актуальність історіографії дослідження судової правотворчості надасть змогу проаналізувати, з'ясувати та систематизувати стан знань, виокремити основні напрями науко-

вого вивчення ролі судової правотворчості в системі явищ правової дійсності (реальності), виокремити площину, яка є найменш дослідженою і потребує відповідного опрацювання науковцями.

Для дослідження історіографії найбільш ефективним з наукової точки зору є використання історико-правового методу, який надає змогу охарактеризувати наукову новизну предмета дослідження, встановити ступені розвитку знань та ідей, які представлені у сучасних підходах до розуміння особливостей досліджуваного явища, а також вичерпно з'ясувати недоліки та визначити подальші перспективи наукового пізнання.

Вивчення уявлень про судову правотворчість дозволяє наголосити на недоліки практичної сторони правотворчої діяльності та звернути увагу судів на прогалини чи колізії, що в кінцевому результаті дозволить оновити правове регулювання, подолати недоліки законодавства, посилити ефективність правового регулювання, а також виокремити методологічні основи для реалізації та обґрунтування концептуальних положень щодо вдосконалення механізму здійснення судової правотворчості.

Постановка завдання. Беручи до уваги значний рівень наукової зацікавленості у дослідженні судової правотворчості необхідною умовою для її дослідження є встановлення юридичної природи судової правотворчості, тобто вивчення наукових напрацювань, які пов'язані із природою судової правотворчості, яку відносять до особливого різновиду юридичної правотворчої діяльності. Наукове дослідження розвитку (історіографії) світоглядного пізнання про судову правотворчість в юридичній науці надасть можливість з'ясувати на якому етапі перебувають наукові опрацювання та світоглядні уявлення про судову правотворчість, а також вказане дозволить виокремити перспективні напрями подальшої наукової розробки, дозволить охарактеризувати їх та дослідити їхнє значення для наукового дослідження.

Результати дослідження. Вивчення проблематики судової правотворчості в науковій літературі істотно підвищується внаслідок того, що в національній і зарубіжній літературі до недавнього часу теоретико-правові звернення вчених до природи правосуддя не мали та не носили комплексного характеру, а безпосередньо судова правотворчість, відносно, не так давно стала предметом уваги вітчизняних учених-юристів. На теперішній час в юридичній літературі відсутнє концептуально обґрунтоване та розкрите в юридичних категоріях розуміння співвідношення правосуддя та правотворчості. У фаховій літературі судова правотворчість базується на загальноєвропейських цінностях і тенденціях, тобто посилення ролі судових рішень у правових системах романо-германської правової сім'ї, до якої зазвичай відносять і Україну. Основною проблемою судової правотворчості в національній і зарубіжній науковій літературі є її отождолення з іншими юридичними явищами і процесами як-то судова практика, судове тлумачення, судове правозастосування тощо.

Аналізуючи сьогодення можна зробити висновок, що у судовій гілці влади (а саме судах) здійснюється трансформаційні процеси, що провокують збагачення (розширення) функцій суду, а також його ролі в цілому. Вказане відображається у збільшенні застосування сфери правотворчості у судах (прийнятті рішень) та виокремленні судів вищих інстанцій як самостійних суб'єктів, які здійснюють судову правотворчість та мають на це відповідні повноваження.

Зазначені трансформаційні процеси суду, його ролі та діяльності у сфері юридичної практики мають усебічні історіографічні джерела (витоки), що відображені у відповідних наукових працях, теоріях, концепціях, правових поглядах, які сформувались та аргументувались науковцями, юристами, судьями, державними службовцями протягом значного часу. Враховуючи розбудову правової системи в Україні, що спричинює, взагалі, осучаснення та удосконалення функціонування суду, дослідження судової правотворчості повинно мати потужні концептуальні доктрини у яких в основі мають відобразитися (становити) науково-правові вчення про загальні засади суду, його функції та його роль у сфері правоутворення та судочинства в цілому. Вказане підтверджується активізацією науковців, які зазначають у своїх працях, бачення про діяльність судів як суб'єкта з особливим статусом,

який не тільки розглядає судові справи, але і створює норми загальнообов'язкового характеру, які, у свою чергу, є обов'язкові до виконання всіма суб'єктами (втому числі і сторонами судового процесу).

Необхідність реформування системи судочинства, в тому числі шляхом посилення участі суб'єктів національної судової системи в правотворчому напрямку, передбачено, зокрема, положеннями відповідних нормативно-правових актів України [3, 4].

Враховуючи доволі значний рівень дискусійності, щодо концепцій розуміння функціонального призначення, ролі та сутності судочинства, тобто розпливчастість напрямів його розвитку, зокрема, в реалізації правотворчої діяльності, а також проблем, які виникають в діяльності судів у зв'язку із прогалинами в правовому регулюванні судової правотворчості в Україні, виникає необхідність глибокого та деталізованого наукового дослідження історіографії судової правотворчості. Вказане, надасть можливість встановити рівень наукового сприйняття судової правотворчості, визначити стан її наукового пізнання та виокремити перспективні напрями її наукового дослідження.

Відповідно до вищевикладеного та звертаючи увагу на досить високий рівень актуальності наукового вивчення судової правотворчості (яку вже на сьогодні можна віднести до явища правової реальності), раціонально розпочати наукове дослідження із встановлення та аналізу історії розвитку наукових досліджень судової правотворчості та її ролі у судовій діяльності, що в кінцевому результаті надасть змогу узагальнити стан наукового пізнання судової правотворчості.

Слід зазначити, що різновиди праць про судову правотворчість є різними і залежать від спрямування досліджень, а також від наукової та практичної спрямованості дослідників. Основні різновиди праць, які вивчають проблематику судової правотворчості, такі: монографії та підручники, присвячені проблемам судової правотворчості в цілому або в окремих галузях права; наукові статті в спеціалізованих виданнях, що досліджують окремі аспекти судової правотворчості; нормативно-правові акти, що регулюють порядок формування та застосування судової практики; судові рішення, що відображають практичну реалізацію судової правотворчості в конкретних справах; аналітичні доповіді та дослідження, що проводяться державними органами, міжнародними організаціями, науковими центрами, юридичними фірмами тощо; дисертації та автореферати, захищені у відповідних наукових установах, що присвячені проблемам судової правотворчості; конференційні матеріали, збірники наукових праць та інші документи, що відображають різноманітні підходи до дослідження проблем судової правотворчості; різноманітність різновидів праць свідчить про широку тематичну та методологічну базу дослідження проблем судової правотворчості, яка становить важливий напрямок у наукових дослідженнях в галузі права.

На думку автора, для більш повного встановлення історіографії дослідження з проблематики судової правотворчості необхідно систематизувати наявну літературу (історіографію) на основі різних критеріїв, включаючи географічну приналежність автора, наукові праці в суспільних та юридичних науках, галузі юридичної науки та різновид праць. Це дозволить отримати більш повне розуміння історії та сучасних тенденцій у дослідженні даної тематики.

Дослідженням правотворчості (не в повній мірі і судової правотворчості) займаються такі вітчизняні науковці: Д. Белов, Г. Головач, С. Головатий, Р. Гринюк, І. Жаровська, А. Засць, В. Лазарев, В. Лемак, Л. Луць, Р. Майданик, С. Максимов, Т. Міхайліна, О. Оверчук, Н. Оніщенко, М. Оніщук, Н. Пархоменко, В. Павлич, С. Погребняк, П. Рабінович, М. Савчин, О. Святоцький, І. Сердюк, А. Селіванов, С. Серьогін, О. Скакун, О. Скрипнюк, І. Сліденко, Ю. Тодика, М. Цвік, В. Шаповал, Ю. Шемшученко та інші.

Дослідженням загальнотеоретичної проблематики судової правотворчості в Україні приділяють увагу такі науковці: І. Бовсуновська, В. Бринцев; М. Горбань, Н. Гураленко, Є. Дурнов, І. Іванюра, М. Козюбра, В. Костицький, П. Комар, О. Копитова, К. Кравчук, Н. Кузнецова, О. Линник, Д. Лилак; Б. Малишев, О. Мартиненко, О. Петришин, С. Погрібний, Ю. Попов, В. Плавич, Т. Росік, Я. Романюк, Ю. Рябченко, Н. Стецик, В. Сердюк, М. Теслюк, О. Худенко, С. Шевчук та інші.

Аналізуючий (історико-філософський) погляд стосовно ролі судової практики при здійсненні правотворчості (зокрема судової правотворчості) здійснено такими вітчизняними науковцями: О. Балинська, І. Биля, С. Бобровник, Д. Вовк, О. Воловик, Т. Гарасимів, В. Денисенко, С. Денисова, Ж. Дзейко, О. Зайчук, Л. Заморська, М. Кагадій, М. Кельман, А. Козловський, С. Максимов, Н. Мамченко, Д. Манько, Ю. Оборотов, Н. Пархоменко, О. Петришин, С. Погребняк, Є. Полянський, П. Рабінович, С. Рабінович, В. Скоробагатов, С. Сливка, А. Соколова, В. Тацій, В. Трофименко, М. Цвік, Д. Хорошківська, О. Чаплук, Ю. Шемшученко та інші.

Дослідженням поглибленої галузевої проблематики судової правотворчості у вітчизняній юридичній науці займаються:

– конституційне право: *М. Буроменський* є автором праць з теорії та практики судової влади в Європі та Україні. Він досліджує питання щодо забезпечення незалежності та ефективності роботи судів, зокрема звертає увагу на проблеми судової реформи, ролі судової правотворчості у захисті прав людини; *С. Головатий* у своїх працях виділяв судову практику та правотворчість, як нову можливість щодо захисту прав людини в Україні; *М. Тесленко* у своїх працях виділяв правові позиції Конституційного Суду України, які є джерелом права та які здатні заповнювати прогалини в законодавстві і вирішувати колізії в ньому; *П. Ткачук* у своїх дослідженнях вказує, що правові позиції Конституційного Суду України є результатом інтерпретації положень Конституції та законів України. Позиція Конституційного Суду України є тлумаченням позиції законодавця і складовою відповідних норм, а також є узагальненням теорії права, розумінням дії конституційно-правових приписів відповідно до конкретної правової ситуації; *В. Федоренко* є провідним вітчизняним вченим з питань теорії та практики судової влади в Україні. Він досліджує питання забезпечення незалежності та ефективності роботи судів, звертає увагу на питання розвитку судової влади та зміни законодавства в конституційній сфері та досліджує особливості правотворчої техніки;

– цивільне право: *І. Арістова* досліджувала інститут судової правотворчості з точки зору підстав та процесуального алгоритму його дії в цивільному судочинстві України, як майбутньої складової судових прецедентів; *Г. Тимченко, Ю. Котвяковський* – українські науковці, які досліджують судову правотворчість в галузі цивільного права. Вони досліджують інститут судової правотворчості та її зв'язок з інститутом законодавчих прогалин в історико-правовому розрізі розвитку цивільного судочинства, а також причини виникнення законодавчих прогалин та шляхів їх подолання за рахунок судової правотворчості в цивільному судочинстві; *М. Курило* досліджував шляхи становлення національної судової нормотворчості та тих об'єктивних підстав, які обумовлюють суддівську діяльність до такого правотворчого процесу, а також подолання законодавчих прогалин за рахунок судової правотворчості, яка є на сьогодні об'єктивною реальністю в цивільному судочинстві; *С. Погрібний* – доктор юридичних наук, суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, який у своїх працях досліджував основні джерела регуляторного впливу на суспільні цивільні відносини в Україні, співвідношення законодавчого регулювання цивільних відносин, саморегулювання та регулювання за допомогою актів судової правотворчості.

– господарське право: *Н. Загородня* у своїх наукових працях досліджувала теоретичну та практичну актуальність прецедентної системи джерел господарського процесуального права України та її структурних елементів; *В. Резнікова* досліджувала надання вищим судовим інстанціям (Верховному Суду) правотворчої функції та впровадження вказаного у господарське судочинство; *В. Татьков* досліджував сукупність дискусійних питань забезпечення єдності судової практики в господарському судочинстві; *О. Худенко* у своїх працях досліджує умови та обмеження судової правотворчості в питаннях господарської юрисдикції; *В. Шербина* – видатний український науковець, який досліджував проблеми удосконалення господарського і господарського процесуального законодавства, зокрема, шляхом застосування судової правотворчості;

– кримінальне право: *О. Дроздов* у своїх наукових працях виділяв судову правотворчість, як характерно-визначений набір способів створення правоположень із метою вдо-

сконалення вимог кримінального законодавства; *О. Капліна* у своїх дослідженнях виділяла правотворчу роль судової практики в кримінальному судочинстві; *Г. Стрежнев* зазначає, що судова правотворчість необхідна для конкретизації кримінального законодавства та їх актуалізації, тобто пристосування до конкретних ситуацій, що є предметом розгляду суду, з урахуванням безлічі чинників, які впливають на ухвалення судового рішення;

– адміністративне право: *О. Кравченко* досліджував судову правотворчість в адміністративному судочинстві та її особливості; *О. Муза* у своїх наукових працях досліджував вплив рішень органів судової влади на процес застосування норм адміністративного законодавства. Вказував на важливість визначення новітньої системи джерел адміністративного права з метою формулювання ролі судових рішень для динаміки адміністративних правовідносин; *В. Львов* досліджував джерела права в адміністративному судочинстві, які місять правові норми, які є результатом судової правотворчості, внаслідок чого нижчестоящі суди повинні посилалися на них у своїх рішеннях;

– трудове право: *Л. Коритко*, *В. Юрчишин* досліджували сучасні тенденції стосовно впливу правотворчості Європейського суду з прав людини та Конституційного суду України на трудове законодавство; *О. Кім* досліджував акти судів загальної юрисдикції як джерела трудового права; *А. Комаренко* у своїх наукових працях досліджував питання судового прецеденту, його переваг і застережень, значення судової практики та правотворчості при розгляді справ та можливості її використання як джерела права України взагалі і трудового права зокрема.

Автор звертає увагу на те, що наведені в переліку вітчизняні науковці, які досліджують судову правотворчість в різних галузях права, не є єдиними дослідниками цієї теми. Тобто, існує значна кількість інших науковців, які також вивчають судову правотворчість, проте вони не були включені в цей конкретний перелік.

Крім того, зважаючи на досить широкий спектр дослідження судової правотворчості в країнах континентальної та загальної системи права, багато науковців займаються цим питанням у своїх дослідженнях. Серед вчених, які досліджували судову правотворчість у країнах континентальної та загальної системи права можна відзначити:

– Бруно де Вітте (Bruno De Witte) – бельгійський вчений-правник, який досліджує роль судової влади в Європейському Союзі та її вплив на правотворчість;

– Ганс Кельзен (Hans Kelsen) – австрійський юрист та філософ права, засновник нормативістської теорії права, яка у свою чергу склалася на основі методології, виробленої в юридичному позитивізмі – вказував про те, що судді беруть участь у правотворчості;

– Глейдер Ернандес (Gleider Hernandez) – бельгійський професор міжнародного публічного права, який у своїх працях досліджував міжнародну судову правотворчість;

– Едвард МакВінні (Edward McWhinney) – канадський юрист і вчений, що спеціалізувався на конституційному та міжнародному праві. У своїх наукових працях досліджував судову правотворчість у Верховних Судах та здійснення конституційного контролю;

– Кшиштоф Войтичек (Krzysztof Wojtyczek) – польський юрист, фахівець у галузі конституційного права, професор юридичних наук. Досліджував здійснення судової правотворчості у Європейському суді з прав людини;

– Майкл Зандер (Michael Zander) – британський юрист, який у своїх наукових працях досліджує всі стадії та форми правотворчості, зокрема дію правил прецеденту при прийнятті судових рішень та багатоаспектність судової правотворчості;

– Martin Brenncke (Martin Brenncke) – британський доктор філософії, який займається дослідженням судової правотворчості в англійських та німецьких судах, а також прийомів та меж тлумачення законів;

– Моніка Флорчак-Вонтор (Monika Florczak-Wator) – польська юристка, доктор юридичних наук, доцент Ягеллонського університету в Кракові, яка займається дослідженням судової правотворчості у європейських Конституційних Судах;

Слід зазначити, що зарубіжна наукова література у якій досліджується судова правотворчість являє собою велику кількість монографій та статей. На думку автора, потрібно

також, виділити таких видатних науковців, які досліджували теоретико-правові питання правотворчості, зокрема і судової правотворчості, а саме: Йозефа Колера, Ойгена Ерліха, Германа Канторовича, Густава Радбруха, Франсуа Жені, Раймонда Салейля, Ніла МакКорміка, Карла Ллевеліна, Річарда Познера, Гідо Калабрезі та багатьох інших, які присвятили значну кількість монографій, а в деяких випадках і усе своє наукове життя питанням юридичної аргументації (legal reasoning), тлумачення законів та судової правотворчості (judicial law-making).

Для формування бачення та осмислення судової правотворчості у правових системах сучасного континентального та загального права, зазвичай використовується законодавство континентальних правових систем, а також література таких зарубіжних науковців: *порівняльно-правова* – Р. Давид, Р. Леже, К. Осакве, А. Саїдов, П. Сандевуар, К. Цвайгерт; *спеціальні напрацювання у сфері функціонування судових органів зарубіжних держав* – К. Барнар, Ж. Віг'є, Ф. Газ'є, К. Гюнтера, Е. Северін та інших.

Також, слід зазначити, що у суспільній науці судова правотворчість може досліджуватися з різних підходів та в контексті різних тематик. Можна зазначити таких науковців, які займалися дослідженням цієї теми у суспільній науці: *Макс Вебер* – німецький соціолог та філософ, який досліджував взаємодію права та суспільства; *Ніклас Луманн* – німецький соціолог, який висунув теорію «соціальних систем», де правова система розглядається як окрема соціальна система, що функціонує самостійно та взаємодіє з іншими соціальними системами; *Юрген Габермас* – німецький філософ та соціолог, який досліджував роль права у суспільному діалозі та розвитку демократії. Він розробив концепцію «комунікативного діалогу», де відносини між громадянами та державою будуються на основі взаємного розуміння та співпраці; *Джон Роулз* – американський філософ та правознавець, який досліджував питання справедливості та роль права у забезпеченні справедливості. Він розробив концепцію правової держави, де право має бути засноване на принципах рівності та справедливості; *Нельсон Мандель* – південноафриканський політик, правозахисник, юрист та активіст. Він досліджував роль права у забезпеченні соціальної справедливості і демократії, підкреслював важливість створення сильної і незалежної системи правосуддя для забезпечення рівності перед законом, а також визнавав значення правової освіти для всіх громадян. Відстоював ідею, що правосуддя має бути безстороннім і незалежним від політичного тиску та впливу.

Висновки. З вказаного, можна зробити висновок, що зазначені науковці досліджують роль суду в формуванні суспільної правової культури та взаємодію правової системи з іншими соціальними інститутами, такими як політика, економіка та культура.

Враховуючи вищезазначене, науково-дослідна робота з історіографії дослідження судової правотворчості є важливим напрямком в юридичній науці, оскільки дозволяє визначити та проаналізувати різноманітні підходи вчених до цієї теми. Вказана стаття присвячена історіографії дослідження проблематики судової правотворчості. Вбачається, що для якнайширшого дослідження цієї теми потрібно систематизувати історіографію за різними критеріями, такими як географічна приналежність автора, наукові праці в суспільних та юридичних науках, галузі юридичної науки та різновид праць.

У зазначеній роботі проаналізовано роботи вітчизняних та зарубіжних науковців з проблематики судової правотворчості, а також виділено окремі галузі юридичної науки, в яких проводиться дослідження даної теми. Висновок статті полягає в тому, що дослідження історіографії проблематики судової правотворчості є важливим етапом у розумінні цієї теми та розвитку вітчизняної науки в цілому. Вивчення різних критеріїв та систематизація наукових праць допоможуть більш повно розглянути проблеми судової правотворчості та її роль у правовій системі.

Отже, наукове дослідження історіографії судової правотворчості дає змогу з'ясувати контекст розвитку правової системи та розглянути питання, що виникали на кожному етапі. Відомі науковці проводили дослідження різних аспектів судової правотворчості, такі як роль судів у формуванні права, взаємозв'язок між судовою владою та іншими гілками влади, вплив судової практики на розвиток права тощо.

Проте, не зважаючи на значний внесок вітчизняних науковців у дослідження судової правотворчості, відкриті питання та проблеми, що стосуються цієї галузі права, потребують подальшого дослідження та вивчення. Зокрема, потрібно звернути увагу на вплив глобалізаційних процесів на судову правотворчість, роль нових технологій у розвитку цього процесу, а також на досвід країн з розвинутою судовою системою, який може бути корисним для вдосконалення вітчизняної практики.

Таким чином, історіографія судової правотворчості є важливим етапом у вивченні розвитку правової системи країни, розумінні причин та наслідків рішень судів, а також формуванні інноваційних підходів до подальшого розвитку цього процесу.

Список використаних джерел:

1. Віхляев М. Ю. Історіографія дослідження громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права в радянський період. *Часопис Київського університету права*. 2013. Вип. 1. С. 115–118.
2. Кравчук К. Г. Історія розвитку світоглядних уявлень про судову правотворчість як пізнавальна основа її наукового дослідження. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2019. Вип. 3. С. 15–18.
3. Про відновлення довіри до судової влади в Україні : Закон України від 08 квіт. 2014 р. № 23. *Голос України*. 2014. 10 квіт.
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1401-VIII. *Голос України*. 2016. 29 черв.

